

DE FISCUS EN „DE ZOETE INVAL”

door H. M. Wopkes

1 Deze reactie op het artikel van drs. C. J. M. Koks en Ir. A. H. Meijer over „ondernemingsplanning en lineair programmeren” (M.A.B. december 1973, blz. 541) heeft ten doel aan te tonen, dat door het niet in aanmerking nemen van een belangrijke faktor in de opzet van het computer-programma de liquide middelen aan het einde van de jaren 1968-1977 en de investeringen tijdens deze jaren onjuist zijn vastgesteld.

In noot 8 blz. 550 zeggen de auteurs: „Voor de cash flow wordt daarbij veelal de volgende definitie gehanteerd: de cash flow in een jaar is het exploitatiesaldo verminderd met de vennootschapsbelasting.”

De cash flow voor het eerste jaar is blijkens formule (11) (blz. 550 noot 8) als volgt berekend: exploitatiesaldo van het eerste jaar min 46% (het belastingtarief) van het verschil tussen het exploitatiesaldo en de fiscale afschrijving van het eerste jaar. De fiscale afschrijving is gelijk aan 1/15de deel van de uitbreidingen of investeringen (noot (11) blz. 557 luidt: uitbreidingskosten en investeringen zijn identieke begrippen).

Het exploitatiesaldo wordt omschreven als de omzet verminderd met de produktiekosten en de personeelskosten (blz. 549). De produktiekosten worden gevormd door „de som van de gekochte hoeveelheden onverpakte chocolade vermenigvuldigd met hun respectieve materiaalkosten, vermeerderd met de som van de geheel zelf geproduceerde repen vermenigvuldigd met hun respectieve kosten voor grond- en hulpstoffenverbruik”. (blz. 549) Over het verbruik van werkeenheden wordt hier niet gesproken.

Wat betreft het eerste jaar wordt gezegd op blz. 545 onderaan: „Reeds is besloten om in het eerste jaar geen uitbreiding te doen” en op blz. 549 onderaan: „De uitbreidingen in het eerste jaar staan vast en worden niet in het investeringsbedrag opgenomen”.

Men kan hieruit afleiden, dat de uitbreidingen in het eerste jaar een vast bedrag zijn gelijk aan nul. Aan de beoefenaren der significa kan het worden overgelaten of nul een vast bedrag is.

2 Het is duidelijk, dat men zich „bij de evaluatie van een investeringsproject” beperkt tot „de verschuldigde vennootschapsbelasting over de fiscale winst van het project” (blz. 550 noot 8). Wanneer men zich echter gaat bezighouden met het opstellen van een plan moet men zich verdiepen in de consequenties van alle activiteiten dus niet alleen in die van de uitbreidingen.

Dit hebben de schrijvers van het hier bedoelde artikel inderdaad gedaan ten opzichte van de personeelskosten. Zij hebben rekening gehouden met „de huidige personeelsbezetting” (840 man: vergelijk blz. 545 sub „Personeel”, blz. 552 jaar 1968, blz. 555 programma STARTPER). Eveneens is dit het geval met de beschikbare liquide middelen (blz. 546 sub „Financiën”, blz. 555 programma STARTLIQ). Echter hebben zij de bestaande capaciteit der diverse afdelingen (blz. 545 sub „Produktie en Produktieplanning”, blz. 555 programma CAPMEN enz.) wel als beperkende voorwaarden gehanteerd

maar verder geheel buiten beschouwing gelaten. Dit is in overeenstemming met de door hen gegeven definitie van het begrip „exploitatiesaldo”.

3 Op blz. 547 wordt de volgende theorie over het verbruik der werkeenheden ontwikkeld:

„Naarmate een installatie produceert worden werkeenheden verbruikt. Wordt tijdens de planperiode gebouwd of uitgebreid dan wordt een gedeelte van de voorraad werkeenheden vóór het einde en het overige gedeelte na het einde van de planperiode verbruikt. Op grond van de continuïteit van de onderneming wordt verondersteld dat de baten na de planperiode voldoende hoog zullen zijn om de kosten van de werkeenheden te dragen.”

Hoewel de causaliteit in de laatste zin moet worden omgekeerd zou ik onder handhaving van de veronderstelling (de baten na de planperiode zijn voldoende hoog ter handhaving van de continuïteit) naar voren willen brengen, dat in de huidige planperiode (1968-1977) werkeenheden worden verbruikt, waarvan de voorraad in de voorafgaande periode c.q. perioden is gevormd. Anders is eenvoudig niet denkbaar, dat in 1968 een produktie van 25 mln. repen plaatsheeft.

Wanneer men bereid is mij in deze argumentatie te volgen zal men inzien, dat het verschijnsel van de voorradige werkeenheden verwerkt moet worden in het hier aan de orde zijnde planningsprobleem en zelfs bij een ver doorgevoerde simplificatie niet gemist kan worden, in het bijzonder omdat de schrijvers vermelden, dat dit eenvoudige LP-model opgezet was „teneinde de betrokkenen vertrouwd te maken met de mogelijkheden en onmogelijkheden van dit instrument voor ondernemingsplanning.” (blz. 543)

4 Zoals men de aanwezige personeelsbezetting in de beschouwing betreft moet dit ook het geval zijn met de op 1-1-1968 beschikbaar zijnde voorraden werkeenheden, waarvan de vervangingswaarde is te berekenen op grond van de gegevens op blz. 545 sub „Produktie en Produktieplanning” en blz. 546 bovenaan (investering in f mln bij uitbreiding van de produktiecapaciteit met 1.000.000 repen puur). De uitgaafprijzen, waarmede fiscaal gecalculeerd moet worden, zijn niet te bepalen daar de nodige informatie ontbreekt.

Investering voor vervanging is blijkbaar in verband met het vermijden van complicaties bij dit voorbeeld buiten beschouwing gelaten maar met het oog op de doelstelling van het model een te ver gaande abstractie van de realiteit.

Het invoeren van het verbruik van reeds aanwezige werkeenheden in het programma, dat zonder moeite kan plaatsvinden (bij gebruik van de uitgaafprijzen met de introductie van vier nieuwe constanten en bij het volgen van de vervangingswaarde van 1968 en een levensduur van 15 jaar zelfs zonder invoering van nieuwe constanten: zie programma blz. 555: CAPMEN, CAPTEM, CAPGIE, CAPPK, KOSUMEN, KOSUTEM, KOSUGIE, KOSUPAK, FIAF), heeft tengevolge een daling van de bedragen van de vennootschapsbelasting over alle planjaren door de toename van de fiscale afschrijvingen. Daaruit vloeit weer een continuele stijging der investeringen voort. Voor de fiscus was het weglaten van de invloed van de voorraden werkeenheden op het belastbare bedrag inderdaad „een zoete inval”.